

Η λέξη φιλέτο είναι ιταλική. Ορίζεται ως: «1. Κρέας από την περιοχή των νεφρών ορισμένων ζώων. 2. Εκλεκτό κρέας από ψάρι, που του έχουν αφαιρεθεί τα κόκαλα. ΙΙ. Στενή διακοσμητική λωρίδα δαπέδου». Η λέξη ατμομηχανή ορίζεται ως: «Η μηχανή που κινείται με τη δύναμη του ατμού. || (ειδικότ.) η ατμομηχανή του τρένου, ατμάμαξα».

Υπάρχουν και εναλλακτικοί ορισμοί των παραπάνω λέξεων, εκ μεταφοράς προφανώς. Στα Νεοελληνικά, φιλέτο σημαίνει και… τεμάχιο γης, προφανώς υπονοώντας ότι το «τεμάχιο» είναι εξαιρετικά ελκυστικό προς κατανάλωση. Η δε λέξη ατμομηχανή φαίνεται να αποτελεί οικονομικό όρο αφού, εκτός από βαγόνια, κινεί και την εθνική οικονομία!

Κάποιοι αποφάσισαν εδώ και χρόνια ότι η καταλληλότερη ατμομηχανή για το τρένο της ανάπτυξης της Ελλάδας είναι η οικοδομική δραστηριότητα.

Και πράγματι! Η φούσκα των ακινήτων τα τελευταία χρόνια είχε ανεβάσει πολύ ψηλά τις στροφές της ατμομηχανής. Τα δισεκατομμύρια ευρώ που «κυκλοφορούσαν» στην αγορά ακινήτων έδειχναν, σύμφωνα με εμπλεκόμενους και ειδικούς, ότι η χώρα επιτυγχάνει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης με ατμομηχανή την οικοδομική δραστηριότητα. Ολοι οι δείκτες το υποστήριζαν! Το ότι αυτά τα χρήματα ήταν δανεικά ήταν κοινό μυστικό… Οπως μυστικό ήταν ότι η χώρα δεν παρήγαγε προϊόντα για να αποπληρώσει το διογκούμενο χρέος.

Ετσι, όλα τα σχέδια για την περαιτέρω «ανάπτυξη» της χώρας αφορούσαν κυρίως την αξιοποίηση όσων φιλέτων δεν είχαν καταναλωθεί.

Αλλά ποια είναι τα αποτελέσματα αυτής της «ανάπτυξης» που βασίστηκε στην οικοδομική δραστηριότητα;

Πόλεις και χωριά: Αναρωτιέται κανείς αν υπάρχουν ασχημότερα οικιστικά συμπλέγματα στον ευρωπαϊκό χώρο. Ελάχιστοι ανοικτοί χώροι, ελαχιστότατο πράσινο, ανύπαρκτα ή απαράδεκτα πεζοδρόμια, καταπατημένοι πεζόδρομοι, πλατείες τσιμεντωμένες, ενώ τα ποδήλατα αποτελούν μέσο επικίνδυνων αποστολών.

Τα «καμένα»: Οι δασικές πυρκαγιές αποτελούν βασικό εργαλείο οικιστικής ανάπτυξης στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια. Γιατί η ατμομηχανή της ανάπτυξής της έχει μια ιδιαιτερότητα. Καίει κατά προτίμηση φιλέτα... γης! Οι κυβερνήσεις έχουν φροντίσει να την τροφοδοτούν συνεχώς επί δεκαετίες με διαδικασία απλή και νομότυπη! Τα καμένα πάντοτε κηρύσσονται αναδασωτέα γιατί, σύμφωνα με τις πάγιες διακηρύξεις των κυβερνήσεων «ό,τι ήταν δάσος παραμένει δάσος». Αλλά παραμένει ασαφές, επί δεκαετίες, το τι είναι δάσος και δασική έκταση, ούτε υπάρχουν δασικοί χάρτες. Ετσι αναδασωτέες και μη καμένες δασικές εκτάσεις στην πραγματικότητα αναγνωρίζονται σαν... ψητά φιλέτα! Οι κυβερνήσεις

φροντίζουν επιμελώς, ακόμα και σήμερα συζητείται, να νομιμοποιούνται τα αυθαίρετα σε καμένες δασικές εκτάσεις.

Τα υπόλοιπα: Για την ανεμπόδιστη κίνηση της ατμομηχανής, οι κυβερνήσεις φροντίζουν να τροφοδοτείται συνεχώς με φιλέτα γης και μ' έναν άλλο γνωστό τρόπο: με την εκτός σχεδίου δόμηση. Ετσι, η ατμομηχανή διατρέχει όλη τη χώρα καταβροχθίζοντας φιλέτα σε ακτές, νησιά, βουνοκορφές, κοιλάδες, περιοχές Natura, περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, αρχαιολογικούς χώρους. Κι όπου υπάρχει μεγάλο φιλέτο, προσκαλούνται επιδοτούμενοι «επενδυτές» να χτίσουν villages και resorts.

Οταν έσκασε η φούσκα των ακινήτων, η οικοδομική δραστηριότητα επανήλθε σε φυσιολογικά επίπεδα. Αυτό χαρακτηρίστηκε «πτώση» γιατί οι ειδικοί εκλάμβαναν ως «φυσιολογικό» επίπεδο αναφοράς μέτρησης του ρυθμού ανάπτυξης την εικονική και προβληματική πραγματικότητα της φούσκας των ακινήτων. Το να μην κατάλαβαν οι ειδικοί τι έγινε μάλλον αποκλείεται. Το να μη βλέπουν οι πολιτικοί την κατάντια του δομημένου χώρου, από την πρωτεύουσα ώς το πιο απομακρυσμένο χωριό, πάλι αποκλείεται. Και τώρα τι προτείνουν; Την τροφοδοσία της ατμομηχανής με τα υπόλοιπα φιλέτα. Ο,τι απέμεινε σε νησί, βουνό κι ακρογιαλιά. Οι μεγάλες επενδύσεις, μάλιστα, θα επιταχυνθούν με ειδικές ρυθμίσεις, μετατρέποντας σε φιλέτα την απομένουσα μη δομημένη χώρα. Αυτό λέγεται βιώσιμη ανάπτυξη;

Η βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας χρειάζεται άλλες προοπτικές. Χρειάζεται στήριξη της έρευνας και καινοτομίας, αξιοποίηση του πολυπληθούς και υψηλότατης στάθμης επιστημονικού δυναμικού της χώρας που είναι διασκορπισμένο στα τέσσερα σημεία της οικουμένης, διαφύλαξη των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, προώθηση υψηλής στάθμης ήπιου ποιοτικού τουρισμού, στήριξη της παραγωγής ποιοτικών, πιστοποιημένων, υψηλής προστιθέμενης αξίας γεωργικών προϊόντων για απαιτητικές αγορές. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει πρωτίστως να προστατευθεί η γεωργική γη. Την οποία τοπικές εξουσίες, πολιτευτές και ιδιώτες επιχειρούν ήδη προεκλογικά να μοιράσουν σαν… φιλέτα «προς αξιοποίηση»!

Η ατμομηχανή που καίει φιλέτα έχει σκουριάσει κι έχει εκτροχιαστεί. Πρέπει να αντικατασταθεί με άλλη που θα υποστηρίζει τον ανασχεδιασμό και τη λειτουργική, αισθητική, ενεργειακή και περιβαλλοντική αναβάθμιση πόλεων και χωριών, μια διαδικασία που θα δημιουργήσει απασχόληση και εισόδημα για μερικούς αιώνες! Οσο για την τωρινή, είναι καιρός να αποσυρθεί οριστικά και να μπει στο μουσείο…

Δημήτρης Μπριασούλης

Καθηγητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Το άρθρο αυτό του Δημήτρη Μπριασούλη γράφτηκε πριν δύο μήνες. Δημοσιεύτηκε χθες 7.11.2010 στην Καθημερινή της Κυριακής (http://www.kathimerini.gr) με το νέο τίτλο «Για μια πραγματικά βιώσιμη ανάπτυξη».